

ACADEMIA ROMÂNĂ - FILIALA IAȘI
CENTRUL DE ISTORIE ȘI CIVILIZAȚIE EUROPEANĂ
Aleea M. Sadoveanu nr. 3 - IAȘI
Tel./Fax: 0232/212441; 0727390820
cice@acadiasi.ro
Nr. 112/18. 11. 2020

PROGRAME ȘI PROIECTE DE CERCETARE

2020

1. În cadrul Programului *Evoluția/involuția orașului medieval în baza documentelor arheologice coroborate cu izvoarele scrise* (coordonator Stela Cheptea) se vor derula două proiecte:

A. Proiectul: *Urbanismul istoric și rolul lăcașelor de cult. (2017-2022)*. Cercetările arheologice din ultimul timp, dar și cele ce se întrevăd pentru viitor, ne îndreptățesc să continuăm cercetările și documentarea pentru investigarea lăcașurilor de cult din mediul urban. În această etapă de cercetare vom insista pe elementele de noutate aduse de cercetarea arheologică, care, ne vom strădui, să constituie argumente în elaborarea planurilor urbanistice zonale care sunt în curs de elaborare. Se va continua publicarea seriei de studii privind locul și rolul lăcașelor de cult în economia urbană, cu privire specială la cele existente în fostul oraș medieval Iași. Nu vom neglija nici mănăstirile ce străjuiau drumurile ce duceau spre capitala Țării Moldovei. Subliniem faptul că avem în proiect investigarea, în continuare, nu numai a bisericilor și mănăstirilor ortodoxe, ci și a locașurilor de închinăciune aparținând alogenilor care făceau parte obligatoriu din populația oricărui oraș. Studiarea acestora se va face pe baza documentelor scrise, susținute ori infirmate de rezultatul cercetărilor arheologice. Vor fi folosite cele mai noi metode de investigare impuse de stadiul actual al studiilor interdisciplinare (**Stela Cheptea**). În anul 2021, va continua documentarea pentru actualul proiect, dar și investigațiile arheologice ce se vor practica în continuare pentru unele monumente religioase din orașele medievale moldave, cu privire specială la Iași, la care încercăm să adăugăm Cotnarii și Baia. Se vor valorifica, într-un studiu, unele descoperiri din interiorul Catedralei vechi romano-catolice „Adormirea Maicii Domnului”. Se vor susține două comunicări. Se va organiza Conferința: *Urbanismul istoric și modernizarea orașelor contemporane (decembrie 2021)*, ce a fost raportată din anul anterior, datorită restricțiilor impuse.

În anul 2021, va continua documentarea pentru actualul proiect. dar și investigațiile arheologice ce se vor practica pentru unele monumente religioase din orașele medievale moldave, cu privire specială la Iași, la care încercăm să adăugăm Cotnarii și Baia. Se vor valorifica, într-un studiu, unele descoperiri din interiorul Catedralei vechi romano-catolice „Adormirea Maicii Domnului” Iași. Se vor susține două comunicări. Se va organiza Conferința: *Frumusețea urbană și modernizarea orașelor contemporane (decembrie 2021)*.

B. Proiectul în desfășurare: *Orașul de sub oraș. Contribuția cercetărilor arheologice la o istorie îmbogățită a Iașilor (secolele XIV-XIX). Cercetările arheologice dintre anii 2016 și 2021.* Proiectul va fi realizat pe baza cercetărilor arheologice preventive executate atât pe teritoriul orașului Iași, cât și în unele așezări urbane medievale din Moldova, în temeiul contractelor încheiate cu diverși beneficiari. Vor fi întocmite rapoarte de cercetare arheologică preventivă ori de supraveghere arheologică. Finalizarea temei se va face printr-o culegere de studii în care vor trata descoperirile arheologice din ultimii ani coroborate cu datele documentare. Prezentarea acestor investigații va fi însoțită de un plan al orașului pe suport electronic pe care vor fi cartate, în continuare, toate punctele cercetate arheologic. Orașul asigură producția meșteșugărească pentru locuitorii lui, dar și pentru zona rurală. Devenind capitală, Iașii au cunoscut o dezvoltare deosebită, atrăgând un număr mare de meșteșugari. Pe baza materialelor arheologice descoperite se vor elabora și studii cu privire specială la meșteșugurile urbane (**Stela Cheptea, Bobi Apăvăloaei**).

În 2020 sunt prevăzute: continuarea documentării, noi cercetări arheologice, având ca bază materială contractele de cercetare extrabugetare, în măsura în care vom avea această posibilitate, având în vedere că s-a creat o situație neașteptată, prelucrarea materialelor descoperite, redactarea rapoartelor arheologice pentru toate punctele cercetate, dacă va fi cazul. Pregătirea pentru tipar a două studii privind ultimele descoperiri arheologice de pe teritoriul Iașilor și susținerea a două comunicări (decembrie 2020).

2. În cadrul Programului: *Forme și manifestări ale Puterii* (coordonat de Ștefan S. Gorovei) se va începe un nou **proiect: Mentalități și practici în cultura medievală și premodernă din Moldova** (Ștefan S. Gorovei, Maria Magdalena Szekely Gorovei). Proiectul se va desfășura între anii 2021 și 2024. Se va finaliza cu un volum de studii.

Se urmărește identificarea unor aspecte particulare ale culturii (în sensul cel mai larg al noțiunii) în manifestările ei oglindite de activitățile desfășurate în diverse paliere sociale.

Sunt elemente aparent mărunte, dar care pot da măsura progresului sau stăgnerii societății în raport cu stadiul general al evoluției europene.

În 2021 va începe documentarea, care nu este nici ușoară și nici la îndemână. Se vor pregăti două studii pentru tipar. Se vor susține patru comunicări (decembrie 2021).

3. Programul: *Istoria românilor în context european, 1918-2000* este coordonat de dr. Silviu Moldovan. În cadrul acestui program, se vor derula *trei proiecte*:

A. Proiectul: *Frontul roșu: Romania și schisma Tito-Stalin*. Proiectul se va derula între 1 noiembrie 2019 și 31 decembrie 2021, finalizându-se pentru tipar un volum de documente pe tema menționată, care va fi realizat de **Silviu Moldovan**.

Noua temă propusă este spectaculoasă prin semnificatia ei, dar și surprinzătoare, prin conținutul ei pentru istoria postbelică a României, impactul rupturii politice și, apoi, statale, între URSS și Iugoslavia lui Iosip Broz Tito. URSS a mobilizat forțat, sub lozinca luptei împotriva „lacheilor imperialismului american”, toate statele așa-numite „kominformiste”, în fruntea cărora s-a situat România. Acest fapt este explicabil nu numai prin proximitatea geografică romano-iugoslavă, ci și prin neîncrederea pe care au stârnit-o la Moscova ezitățile inițiale ale lui Gheorghe Gherghiu-Dej de a condamna atât de dur un alt stat socialist, pe motive ce reproșau în special „nationalismul” acesteia. Un alt aspect care a ajutat, periferic, la mobilizarea României în frontul anti-iugoslav a fost tentativa secesionistă a sârbilor din Clisura Dunării, produsă în primii ani după cel de-al Doilea Război Mondial. Acest aspect puțin cunoscut a dus la revanșa punctuală, dar inevitabilă a autorităților românești, camuflată parțial sub pretextul luptei împotriva trădătorilor comunismului.

Numarul imens al documentelor declassificate în ultimul timp ne permite astăzi o privire mult mai nuanțată și o interpretare mult mai completă a evenimentelor, care nu pot fi reduse exclusiv la o confruntare între „cei buni” și „cei răi”. Astăzi putem concluziona faptul că grupul de spioni titoiști condamnați în România în 1950, prezentați până acum drept victime inocente și fortuite ale conflictului ideologic dintre Moscova și Belgrad, au desfășurat realmente activitate de spionaj în beneficiul statului vecin, acuzațiile ce le-au fost aduse în justiție fiind, din acest punct de vedere, corecte.

În anul 2021 va continua documentarea prin identificarea de noi documente, dar și trierea lor în vederea întocmirii volumului. Se va pregăti volumul pentru tipar în vederea încheierii temei de cercetare. Se vor ține trei comunicări (decembrie 2021),

B. Proiect nou: *Acțiuni ale Securității pentru destructurarea organizațiilor anticomuniste românești din exil. Studiu de caz – Traian Boeru* (**Corneliu Ciucanu**).

Proiectul se va derula între noiembrie 2019 și decembrie 2021.

Pentru contracararea activităților ostile exilului anticomunist la adresa autorităților de la București, Securitatea a instrumentat așa numitele „măsuri active” în cadrul exilului românesc pentru infiltrarea principalelor organizații cu scopul destrămării acestora. Având în vedere disensiunile din cadrul mișcării legionare, Securitatea a adoptat un „plan de măsuri” în vederea recrutării lui Traian Boeru. Din cauza implicării acestuia în asasinarea marelui istoric Nicolae Iorga și a economistului Virgil Madgearu, Boeru era acuzat și, mai târziu, izolat de majoritatea camarazilor și în special de aripa simistă. Prin urmare, Traian Boeru și-a arătat disponibilitatea de a lucra cu Securitatea, devenind agent de influență al D.I.E., cu misiunea principală de a supraveghea grupurile legionare și de a „torpila” orice inițiativă de reconciliere sau reunificare a facțiunilor legionare. În dosarele Securității, îl identificăm pe Traian Boeru sub mai multe nume conspirative: „Iorgu”, „Pascu”, „Raul”.

În anul 2021 va continua documentarea și prelucrarea informațiilor. Se vor pregăti documentele pentru volumul anunțat la încheierea temei. Se vor ține trei comunicări (decembrie 2021),

C. Proiect nou: *Detașamentul de schiori „Colonel Rotta”* (**Florian Bichir**) care se va derula între anii 2021 și 2022 și se va finaliza cu un studiu amplu. *Detașamentul de schiori „Colonel Rotta”* a fost singura unitate de comando a Armatei române care a activat pe frontul anti-sovietic (1942). Detașamentul de vânători de munte a fost foarte bine pregătit tactic și militar, remarcat de comandamentul german ca fiind compatibil cu unitățile proprii. Faptele de vitejie ale vânătorilor de munte români a marcat în memoria inamicului spaima, astfel că, după terminarea războiului, unitățile de vânători au fost primele desființate, iar cadrele de comandă au fost, cu tenacitate, urmărite și arestate de Securitate.

În 2021, se va demara documentarea. Se vor tipări două studii și se vor prezenta trei comunicări (decembrie 2021).

DIRECTOR,

Dr. Stela Cheptea